

δεκάρα

δεκάρα, η, ουσ. [<δέκα + κατάλ. -άρα], η δεκάρα· ασήμαντο χρηματικό ποσό: «δεν μπορείς σήμερα με δεκάρες να στήσεις επιχείρηση». Υποκορ. **δεκαρούλα κ. δεκαρίτσα, η κ. δεκαράκι, το**. (Λαϊκό τραγούδι: *όσα άστρα έχει ο ουρανός να τα 'χα δεκαράκια, να τα 'τρωγα, να τα 'πινα με τα παλικαράκια*). (Ακολουθούν 33 φρ.)·

- *άνθρωπος της δεκάρας*, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- για μια δεκάρα, για ασήμαντο, για μηδαμινό χρηματικό ποσό: «είναι ανόητοι, που κάθονται και μαλώνουν για μια δεκάρα!»·

- *δε βγάζω δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** δεν αποκομίζω, δεν κερδίζω το παραμικρό χρηματικό ποσό: «αυτό το μήνα έπεσε τέτοια αναδουλειά, που δεν έβγαλα δεκάρα τσακιστή». **β.** (για δουλειές ή επιχειρήσεις) δεν αποδίδω το παραμικρό χρηματικό κέρδος: «θα την κλείσω την επιχείρηση, γιατί δε βγάζει δεκάρα τσακιστή»·

- *δε δίνω δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** αδιαφορώ τελείως: «δε δίνω δεκάρα τσακιστή γι' αυτόν τον άνθρωπο». (Λαϊκό τραγούδι: *αμ' δε, καλογριούλα που για σένα θα γίνω, αμ' δε, φύγεις δε φύγεις δεκάρα δε δίνω, αμ' δε, καλέ*). **β.** δεν πληρώνω τίποτα: «δε δίνω δεκάρα τσακιστή γι' αυτό το σκάρτο εμπόρευμα»·

- *δε μ' άφησε δεκάρα (τσακιστή)*, μου κέρδισε όλα μου τα χρήμα, ιδίως σε μπαρμπούτι ή σε χαρτοπαίγνιο: «είχε τέτοια κωλοφαρδιά ο κερατά, που δε μ' άφησε δεκάρα τσακιστή»·

- *δε σταυρώνω δεκάρα (τσακιστή)*, δεν μπορώ να κερδίσω ούτε τα ελάχιστα χρήματα, δεν πέφτουν στα χέρια μου καθόλου λεφτά: «με την αναδουλειά που έχει πέσει τον τελευταίο καιρό στην αγορά, δε σταυρώνω δεκάρα τσακιστή»·

- *δεκάρα δεκάρα*, με σκληρή οικονομία και λίγο λίγο: «μάζεψε δεκάρα δεκάρα τα λεφτά για ν' αγοράσει κι αυτός ένα αυτοκινητάκι». Συνών. *δραχμή δραχμή / πεντάρα πεντάρα / φράγκο φράγκο*·

- *δεν αξίζει (τσακιστή)*, **α.** (για πρόσωπα) είναι ασήμαντος, ανάξιος λόγου, τιποτένιος: «μας τον σύστησες για σπουδαίο άνθρωπο, αλλά δεν αξίζει δεκάρα τσακιστή». **β.** (για πράγματα) η τιμή του, η αξία του είναι ασήμαντη, μηδαμινή και, κατ' επέκταση, είναι τελευταίας ποιότητας: «έδωσε ένα κάρο λεφτά και πήρε αυτό το ρολόι, που δεν αξίζει δεκάρα τσακιστή». Από το ότι στις αρχές του 20ου αιώνα κυκλοφορούσαν κίβδηλες δεκάρες από σκληρό και χοντρό χαρτί και όταν έπεφτε στα χέρια του μπακάλη, του μανάβη, του χασάπη ή του ψαρά κάποια ύποπτη δεκάρα, την τσακίζανε (τη διπλώναμε στα δυο) για να βεβαιωθεί ότι πράγματι είναι κάλπικη·

- *δεν αφήνει δεκάρα (τσακιστή)*, **α.**(για δουλειές ή επιχειρήσεις) δεν αποδίδει το παραμικρό χρηματικό κέρδος: «σκέφτομαι να κλείσω την επιχείρηση, γιατί δεν αφήνει δεκάρα τσακιστή». **β.** (για πρόσωπα) σπαταλάει, ξοδεύει όλα τα κλεφτά του: «κάθε φορά που του πέφτουν λεφτά στα χέρια, μέσα σε δυο τρεις μέρες δεν αφήνει δεκάρα τσακιστή»·

- *δεν έχω απάνω μου δεκάρα (τσακιστή)*, τυχαίνει να μην έχω μαζί μου καθόλου χρήματα, χωρίς αυτό να προϋποθέτει ότι είμαι φτωχός: «αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σε βοηθήσω, γιατί δεν έχω απάνω μου δεκάρα τσακιστή»·

- *δεν έχω δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** είμαι τελείως άφραγκος: «δε θα 'ρθω μαζί σας, γιατί δεν έχω δεκάρα τσακιστή». **β.** είμαι τελείως φτωχός: «δεν τον κάνει κανένας παρέα, γιατί δεν έχει δεκάρα τσακιστή». (Λαϊκό τραγούδι: *που δεν έχουν δεκάρα στην τσάντα που 'χουν ένα φουστάνι καλό που 'ν' ο πόνος τους άγρυπνος πάντα κι έχουν βλέμμα πικρό και δειλό*)·

- *δεν κάνει δεκάρα (τσακιστή)*, βλ. φρ. *δεν αξίζει δεκάρα (τσακιστή)*·

- *δεν κοστίζει δεκάρα (τσακιστή)*, βλ. φρ. *δεν αξίζει δεκάρα (τσακιστή)*·

- *δεν πιάνει δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** (για πρόσωπα) είναι ασήμαντος, ανάξιος λόγου, τιποτένιος: «κάθεσαι και στενοχωριέσαι για έναν άνθρωπο που δεν πιάνει δεκάρα τσακιστή». **β.** (για δουλειές ή επιχειρήσεις), δεν αποδίδει το παραμικρό κέρδος: «με τόσες απεργίες, το μαγαζί δεν πιάνει δεκάρα τσακιστή». **γ.** (για πράγματα), δεν έχει το παραμικρό κόστος, δεν αξίζει τίποτα και, κατ' επέκταση, είναι τελευταίας ποιότητας: «πέτα το καλύτερα, γιατί δεν πιάνει δεκάρα τσακιστή»·
- *δεν πιάνω δεκάρα (τσακιστή)*, δεν εισπράττω το παραμικρό ποσό, ιδίως γιατί δεν υπάρχει η παραμικρή εμπορική κίνηση: «μ' αυτή τη νέκρα που έχει πέσει στην αγορά, δεν πιάνω δεκάρα τσακιστή»·
- *δεν του μένει δεκάρα (τσακιστή)*, σπαταλάει, ξοδεύει όλα του τα λεφτά: «μόλις πάρει το μηνιάτικο στα χέρια του, μέσα σε δυο μέρες δεν του μένει δεκάρα τσακιστή»·
- *δεν υπάρχει δεκάρα (τσακιστή)*, έκφραση που δηλώνει παντελή έλλειψη χρημάτων: «μη μου ζητάς δανεικά, γιατί δεν υπάρχει δεκάρα τσακιστή»·
- *δυο δεκάρες η οκά ή δυο δεκάρες την οκά* (για εμπορεύματα ή πράγματα) με ασήμαντη, με μηδαμινή αξία: «τέτοια ρολόγια μαϊμού δυο δεκάρες η οκά, να σου φέρω εγώ χίλια». (Τραγούδι: *ώ, αγκινάρες και κουκιά, κόκκινες καλές ντομάτες δυο δεκάρες η οκά*)·
- *έπιασε κι αυτός πέντε δεκάρες και...*, ειρωνική αναφορά σε άτομο που, επειδή ήταν φτωχό και ξαφνικά κέρδισε μερικά χρήματα, νομίζει πως άλλαξε ριζικά η ζωή του: «έπιασε κι αυτός πέντε δεκάρες και νομίζει πως έγινε κάποιος»·
- *λόγια της δεκάρας*, που δεν έχουν καμιά αξία, καμιά ουσία, κανένα περιεχόμενο: «θέλησε να τον συμβουλέψει, αλλά του 'λεγε λόγια της δεκάρας»·
- *με μια δεκάρα*, με ασήμαντο, με μηδαμινό χρηματικό ποσό: «ήρθε με μια δεκάρα στην τσέπη κι ήθελε να γίνει συνεταίρος μου»·
- *μένω χωρίς δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** μου τελειώνουν όλα τα χρήματα, ξοδεύω όλα τα χρήματά μου: «δεν ξέρω πώς τα καταφέρνω, αλλά, κάθε φορά που βγαίνω στην αγορά, μένω χωρίς δεκάρα». **β.** χάνω όλα μου τα χρήματα σε κάποια εμπορική επιχείρηση: «έπεσε έξω η δουλειά κι έμεινε χωρίς δεκάρα». **γ.** χάνω όλα τα χρήματά μου σε κάποιο τυχερό παιχνίδι, ιδίως σε χαρτοπαίγνιο: «έπαιξα με κάτι χαρτόμουτρα κι έμεινα χωρίς δεκάρα»·
- *μετράει και τη δεκάρα*, υπολογίζει και το παραμικρό χρηματικό πόσο, είτε επειδή είναι τσιγκούνης είτε επειδή έχει οικονομικές δυσχέρειες: «με την τσιγκουνιά που κουβαλάει, μετράει και τη δεκάρα || με την αναδουλειά που έχει πέσει στην αγορά, μετράει και τη δεκάρα»·
- *μέχρι δεκάρα(ς)*, όλο το χρηματικό ποσό: «του 'δωσες τα δανεικά που του χρωστούσες; -Μέχρι δεκάρα». (Λαϊκό τραγούδι: *μέχρι δεκάρα τα 'φαγε κι έμεινε μπατιράκι, τι έπαθες, τι έπαθες καημένη Νικολάκη*)·
- *ούτε δεκάρα (τσακιστή)*, παντελής έλλειψη χρημάτων: «πόσα λεφτά έχεις; -Ούτε δεκάρα»·
- *πράγμα της δεκάρας*, βλ. λ. [πρά\(γ\)μα](#)·
- *τ' ακουμπώ μέχρι δεκάρα (τσακιστή)*, **α.** πληρώνω όλο το ποσό, όλο το λογαριασμό και, κατ' επέκταση, πληρώνω τους μετρητοίς: «αγόρασα όλα τα οικιακά σκεύη απ' το τάδε μαγαζί και τ' ακούμπησα μέχρι δεκάρα». **β.** ξοδεύω όλα τα χρήματά μου για κάποιο σκοπό: «αγόρασα ένα οικόπεδο στη Χαλκιδική κι έμεινα πανί με το πανί, γιατί τ' ακούμπησα μέχρι δεκάρα τσακιστή». **γ.** ξοδεύω συστηματικά όλα μου τα χρήματα, ιδίως για προσωπική μου διασκέδαση ή απόλαυση: «τ' ακουμπάει μέχρι δεκάρα στα μπουζούκια || τ' ακουμπάει μέχρι δεκάρα στα ταξίδια». **δ.** χάνω συστηματικά όλα μου τα χρήματα σε τυχερά παιχνίδια, ιδίως σε χαρτοπαίγνιο: «είναι μεγάλο κορόιδο, γιατί, ό,τι βγάζει, τ' ακουμπάει μέχρι δεκάρα στα χαρτιά»·
- *τα μετράω μέχρι δεκάρα (τσακιστή)*, πληρώνω όλο το ποσό τους μετρητοίς για αγορά που έκανα: «κάθε φορά που αγοράζω κάτι, τα μετράω μέχρι δεκάρα κι έχω το κεφάλι μου ήσυχο»· βλ. και φρ. *μετράει και τη δεκάρα*·

- τα τρώω μέχρι δεκάρα (τσακιστή), ξοδεύω, σπαταλώ όλα μου τα χρήματα, ιδίως σε γλέντια και διασκεδάσεις: «όσα λεφτά βγάζω, τα τρώω μέχρι δεκάρα»·
- της δεκάρας, (για πρόσωπα ή πράγματα) που είναι χωρίς αξία, χωρίς σημασία: «φίλος της δεκάρας || πράγμα της δεκάρας»·
- τον ξέρω σαν (την) κάλπικη δεκάρα, **α.** τον γνωρίζω πάρα πολύ καλά, ιδίως τις απατεωνιές του ή τις παρανομίες του: «μη μου λες πως ο τάδε είναι καλός άνθρωπος, γιατί τον ξέρω σαν κάλπικη δεκάρα». **β.** ξέρω όλες τις πτυχές του χαρακτήρα του: «είμαστε φίλοι από μικρά παιδιά, γι' αυτό τον ξέρω σαν κάλπικη δεκάρα». Συνών. τον διαβάζω σαν ανοιχτό βιβλίο / τον ξέρω σαν την τσέπη μου·
- του μέτρησα και τη δεκάρα, του πλήρωσα όλο το ποσό της μετρητοίς για αγορά που έκανα ή για χρέος που είχα, τον εξόφλησα: «αγόρασα το αυτοκίνητό του και του μέτρησα και τη δεκάρα»·
- χωρίς δεκάρα, **α.** δωρεάν, τζάμπα: «μου το 'δωσε χωρίς δεκάρα». **β.** δηλώνει και τέλεια έλλειψη χρημάτων. (Λαϊκό τραγούδι: **χωρίς δεκάρα** πώς θα παντρευτούμε, Μανολιό μου, πώς θα βάλουμε στεφάνι στον Άι Γιάννη).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας